

Інше

Косолович Андрій Іванович

студент

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗМЕЖУВАННЯ ПІДСЛІДНОСТІ У СФЕРІ КОРУПЦІЙНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ МІЖ СБУ, НАБУ ТА ДБР

***Анотація.** У статті здійснено аналіз актуальних проблем розмежування підслідності у сфері корупційних правопорушень між СБУ, НАБУ та ДБР. З'ясовано на практиці існує проблема розподілу компетенцій між ДБР, НАБУ, СБУ, слідчими податкових правоохоронних органів, слідчими Національної поліції та Спеціалізованою антикорупційною прокуратурою.*

***Ключові слова:** підслідність СБУ, корупційні правопорушення, СБУ, НАБУ, ДБР.*

Корупція – це негативне соціальне явище, апріорно притаманне будь-якому державному (недержавному) суспільству. Корупція є складовою правопорушень та злочинності як певного кримінологічного утворення. Ось чому криміналізація корупції як соціального явища та юридичного явища неможлива, а також закріплення інших видів ретроспективної юридичної відповідальності за корупцію. Але законодавча заборона корупційних правопорушень як певних проявів правової поведінки, певних правових актів - юридично логічний і перевірений спосіб регулювання відповідних суспільних відносин.

Відповідно ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції» корупція – це використання особою, зазначеною у ч. 1 ст. 3 цього Закону, наданих їй

службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки / пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або обіцянка / пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у ч. 1 ст. 3 цього Закону чи на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей. З цього випливає, що Закон розрізняє два види правопорушення корупційного спрямування – корупційне правопорушення і правопорушення, пов'язане з корупцією [1].

Законодавець наполягає, що корупція є незаконним видом правової поведінки, протиправним діянням («використання», що містить діяльність, поведінковий аспект) фізичної особи («використання особою, зазначеною у частині першій статті 3 цього Закону»). Так у ст. 3 Закону передбачає чіткий перелік осіб (посад), які можуть бути включені до кола суб'єктів корупції та на яких поширюється дія цього Закону.

Відповідно до Кримінального кодексу України корупційними злочинами вважаються злочини, передбачені статтями 191, 262, 308, 312, 313, 320, 357, 410, у разі їх вчинення шляхом зловживання службовим становищем, а також злочини, передбачені статтями 210, 354, 364, 364-1, 365-2, 366-1, 368–369-2 цього Кодексу [2].

Необхідність застосування засобів кримінального захисту для впливу на корупцію та правопорушення, пов'язані з корупцією, визначається масштабами збитків, завданих цими правопорушеннями, оскільки вони спричиняють погіршення економічного становища не лише окремих осіб у суспільстві, а й держави в цілому.

Органи влади, які притягаються до відповідальності за корупційні злочини, також не працюють належним чином, оскільки законодавець чітко не

визначив повноваження всіх органів, які спеціалізуються на розслідуванні злочинів цієї категорії. Це порушує правила розслідування, затримує процес розслідування та підриває авторитет правоохоронних органів, що призводить до зниження довіри громадськості до всіх державних органів. Розслідування корупції та правопорушень, пов'язаних з корупцією, проводяться окремими уповноваженими правоохоронними органами.

У правоохоронній системі є два незалежних суб'єкти розслідування кримінальних правопорушень, вчинених високопосадовцями, суддями, прокурорами та іншими правоохоронцями, з тією лише відмінністю, що Національне антикорупційне бюро (далі-Національне бюро) має розслідувати корупцію правопорушення, скоєні високопосадовцями, а Державне бюро розслідувань (далі - ДБР) розслідує всі інші кримінальні правопорушення, вчинені деякими з цих суб'єктів, а саме державними службовцями категорії «А» (наприклад, заподіяння тілесних ушкоджень, зґвалтування, дорога ДТП тощо). Це означає, що ДБР розслідує набагато менше правопорушень, ніж Національне бюро. Таким чином, Національне бюро є державним правоохоронним органом, відповідальним за запобігання, виявлення, припинення, розслідування та розкриття корупційних правопорушень у межах своєї юрисдикції, а також запобігання вчиненню нових. Завдання Національного бюро-протидіяти кримінальним корупційним правопорушенням, вчиненим посадовими особами, уповноваженими виконувати функції держави або місцевого самоврядування, та створювати загрозу національній безпеці. [3].

Оперативно-розшукова діяльність та досудове розслідування у кримінальних провадженнях щодо злочинів, що належать до юрисдикції Національного бюро, а також в інших випадках, які прокурором Національного бюро звертаються до прокурора, який здійснює нагляд за дотриманням

законодавства під час оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування розслідування, а також працівники Національного бюро, що проводиться старшими детективами та детективами Національного бюро, а також оперативно-технічними підрозділами та підрозділами внутрішнього контролю

Окремі обов'язки Національного бюро полягають у наступному: здійснення оперативно-розшукових заходів з метою запобігання, виявлення, припинення та розкриття кримінальних правопорушень, віднесених до його юрисдикції відповідно до закону, а також заходів у оперативно-розшукових справах, вимаганих від інших правоохоронні органи; проведення досудового розслідування кримінальних правопорушень, віднесених до його юрисдикції законом, а також проведення досудового розслідування інших кримінальних правопорушень у випадках, визначених законом; вжиття заходів щодо розшуку та арешту коштів та іншого майна, яке може бути об'єктом конфіскації або спеціальної конфіскації у кримінальних правопорушеннях, що належать до юрисдикції Національного бюро, здійснення заходів щодо зберігання коштів та іншого арештованого майна; забезпечення конфіденційності та добровільної співпраці з особами, які повідомляють про корупційні правопорушення [4].

Так, юрисдикція НАБУ (спеціалізація правоохоронних органів) визначена у ч. 5 ст. 216 Кримінально -процесуального кодексу України. Ця стаття передбачає, що детективи Національного бюро розслідують корупційні злочини, вчинені високопосадовцями, кваліфікованими відповідно до статей 191, 2062, 209, 210, 211, 354, 364, 3661, 368, 3682, 369, 3692, 410 КК України [5].

Служба безпеки України (СБУ) - орган спеціального призначення з правоохоронними функціями. Здійснює оперативно-розшукову діяльність, у тому числі у корупційних злочинах.

Заходи щодо реалізації загальної відомчої політики щодо запобігання та протидії корупції у діяльності СБУ такі:

- аналіз стану запобігання та протидії корупції та правопорушень, пов'язаних з корупцією, дотримання персоналом СБУ вимог Закону України «Про запобігання корупції»;

- виявлення корупційних ризиків у діяльності органів, підрозділів, установ та установ Служби безпеки України, встановлення причин та умов їх виникнення, здійснення заходів щодо їх усунення (мінімізація);

- проведення службових розслідувань та створення умов для неминучості відповідальності осіб, які вчинили корупцію або пов'язані з корупцією правопорушення;

- удосконалення роботи з підбору персоналу, підвищення кваліфікації та професійного рівня персоналу СБУ;

- вжиття заходів щодо покращення матеріального та соціального забезпечення та соціального захисту військовослужбовців та працівників Служби безпеки України як важливих чинників стимулювання служби та роботи в Службі безпеки України та запобігання корупції;

- вжиття заходів навчально-методичного характеру щодо застосування та реалізації положень антикорупційного законодавства військовослужбовцями та працівниками Служби безпеки України;

- взаємодія з міжнародними та національними органами, установами та організаціями щодо розробки заходів, спрямованих на запобігання та протидію корупції та правопорушень, пов'язаних з корупцією;

- інформування громадськості про заходи, вжиті СБУ щодо запобігання та протидії корупції та правопорушень, пов'язаних з корупцією, у діяльності органів, підрозділів, установ та установ СБУ;
- здійснення заходів щодо дотримання вимог фінансового контролю, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів;
- запобігання корупції у сфері державних закупівель, підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами, розвиток та підтримка системи внутрішнього аудиту;
- створення умов для повідомлення про порушення антикорупційного законодавства, надання допомоги особам, які повідомляють про порушення антикорупційного законодавства;
- інші заходи, визначені антикорупційним законодавством України.

Таким чином, незважаючи на виявлені ознаки правопорушень, на практиці існує проблема розподілу компетенцій між ДБР, НАБУ, СБУ, слідчими податкових правоохоронних органів, слідчими Національної поліції та Спеціалізованою антикорупційною прокуратурою. Така ситуація виникає через те, що ст. 216 КПК України чітко не розмежовує компетенцію різних правоохоронних органів, тому вони можуть розслідувати правопорушення, що належать до компетенції інших органів.

Література

1. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>
2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 18 квітня 2012 року № 10-рп/2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
3. Про Державне бюро розслідувань : Закон України від 21 грудня 2016 року № 1798-VIII. URL: <https://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/794-19>

4. Про Національне антикорупційне бюро України : Закон України від 12 лютого 2015 року № 198-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18>
5. Національне антикорупційне бюро України. Підслідність НАБУ. URL: <https://nabu.gov.ua/open-office/biblio/infographics/pidslidnist-nabu>